Джерело:
Бобрицька В.І. Моніторинг якості освіти як чинник формування ефективної державної кадрової політики України з підготовки працівників для системи вищої освіти / В.І. Бобрицька // Теорія і практика навчання і виховання. Серія 17. – 2015. – Вип. 26. – С. 41- 49.

УДК 378.147:167

Бобрицька В.І.,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано можливості застосування моніторингових досліджень як чинника формування ефективної кадрової політики України у сфері підготовки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників; на основі інформації про якість вищої освіти, об'єктивних даних щодо динаміки і стану підготовки фахівців з вищою освітою схарактеризовано тенденції формування державної кадрової політики України, визначено умови ефективної її реалізації з урахуванням актуальних суспільних викликів.

Ключові слова: *моніторинг в освіті, моніторинг якості освіти, забезпечення якості вищої освіти, державна кадрова політика, наукові працівники, науково-педагогічні працівники, педагогічні працівники, система вищої освіти.*

Глобалізація та інтернаціоналізація національної системи освіти України актуалізували необхідність розв'язання низки проблем освітньої сфери, серед яких нагальними є забезпечення якості освіти, досягнення збалансованості між попитом та пропозицією на внутрішньому ринку праці, міжнародного визнання національних стандартів освіти в ситуації зростаючої трудової міграції. Особливо відчутно ці проблеми виявляються у сфері вищої освіти України, зокрема у формуванні ефективної державної кадрової політики з підготовки працівників для системи вищої освіти.

Важливість формування відповідальної і збалансованої державної кадрової політики у сфері підготовки педагогічних, науково-педагогічних, наукових кадрів для системи вищої освіти в Україні зумовлено необхідністю

нарощування якісного кадрового потенціалу для прискорення процесу реформування галузі, створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти (ЄПВО) та Європейський дослідницький простір (ЄДП).

Оскільки стале функціонування моніторингу якості освіти є необхідною умовою підвищення глобальної конкурентоспроможності будь-якої країни, *метою статті* визначено: обґрунтування можливості застосування моніторингових досліджень як чинника формування ефективної кадрової політики України у сфері підготовки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників для системи вищої освіти. Для досягнення мети наукової розвідки зосередимо увагу на розв'язанні таких *завдань*: проаналізувати інформацію про якість вищої освіти, об'єктивні дані щодо динаміки і стану підготовки фахівців з вищою освітою та на цій основі схарактеризувати тенденції формування державної кадрової політики України, визначити умови ефективної її реалізації з урахуванням актуальних суспільних викликів.

Передусім зазначимо, що у своєму дослідженні будемо виходити з розуміння поняття «моніторинг в освіті», тлумачення якого подано в Енциклопедії освіти: це «спеціальна система збору, обробки, зберігання і поширення інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки і основних тенденцій її розвитку та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі» [2, с. 519].

Важливо зазначити, що рівень освітніх послуг є одним із важливих показників, який враховується в міжнародних рейтингах кращих університетів світу. Для української вищої школи лідерство утримує Київський національний університет імені Тараса Шевченка, хоча, загалом, присутність українських університетів в рейтингах кращих університетів світу є достатньо скромною [12]. Так, в рейтингу THE World University Rankings – глобальному дослідженні та супроводжуючому його рейтингу кращих ВНЗ світового

значення, що розраховується за методикою британського видання Times Higher Education (THE) за участі Thomson Reuters, жодного українського університету не було включено (ані в ТОП-200, ані в ТОП-400). В академічний рейтинг університетів світу ARWU (The Academic Ranking of World Universities), який ще називають Шанхайським рейтингом, жоден з українських університетів не потрапляє. В рейтинг кращих університетів світу QS World University Rankings-2014 ввійшли сім українських ВНЗ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, який отримав місце в категорії 421-430, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (в категорії 481-490), Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (в категорії 551-600), Сумський державний університет (в категорії 651-700), Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (в категорії 701 +), Донецький національний університет (701+). В рейтингу Webometrics Ranking of World Universities у липні 2014 року в Топ-1000 було включено Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка (885 місце), у другу тисячу (Топ-2000) – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» (1271-е); Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (1318-е); Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (1378-е); Сумський державний університет (1475-е); Національний авіаційний університет (м. Київ) (1762-е); Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (1870-е); Національний університет «Львівська політехніка» (1932). В рейтингу університетів за популярністю в мережі Інтернет WORLD UNIVERSITIES WEB RANKING-2014 в Топ-2000 включено два українських університети: Національний технічний університет України «КПІ» (1209-е місце) та Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (1990-е), в Топ-3000: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова (2493-е); Львівський національний університет імені Івана Франка (2777); Київський національний університет імені Тараса Шевченка (2824) [12].

Погоджуємося з ученими [5], які вважають, що для української вищої освіти є низка труднощів, що полягають в імплементації дієвих систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості відповідно до Стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості в ЄПВО. Термін «забезпечення якості» включає такі процеси, як оцінювання якості, акредитація та аудит. Для нашого дослідження важливо відзначити, що серед тематичного переліку стандартів і відповідних рекомендацій для внутрішнього забезпечення якості вищої освіти є такий як «забезпечення якості викладацького персоналу» [5, с. 7]. Відтак, у зв'язку з вимогами до кадрового забезпечення вищої освіти відповідно до Стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості в ЄПВО, особливої уваги з боку держави потребує забезпечення рівня підготовки педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників для системи вищої освіти. Регламентацію цієї діяльності потрібно здійснювати комплексно: із запровадженням Закону України «Про вищу освіту» у новій редакції, внесенням відповідних змін і доповнень у закони України «Про освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність».

У відповідності до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) ст. 52 основними категоріями учасників освітнього процесу у ВНЗ визначено, з-поміж інших, такі: педагогічні, науково-педагогічні і наукові працівники [3, розд. X, ст. 52]. Так, педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у ВНЗ провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність; науково-педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у ВНЗ провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність; наукові працівники – це особи, які за основним місцем роботи та відповідно до трудового (контракту) професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-організаційну діяльність та мають відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня чи вченого звання [3, розд. X, ст. 53]. Перелік посад наукових працівників ВНЗ визначається відповідно до Закону України «Про наукову та наукову-технічну діяльність». Схарактеризуємо детальніше правове та організаційне підґрунтя

здійснення кадрової політики держави у підготовці наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників для ВНЗ на основі моніторингових досліджень, а саме інформації про стан вищої освіти, об'єктивних даних щодо динаміки і основних тенденцій у її кадровому забезпеченні.

Тенденції у кадровому забезпеченні системи вищої освіти достатньо об'єктивно висвітлено у матеріалах МОН України, наукових працях, що базуються на статистичних даних, що представлені, зокрема, у «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» [6], науковій доповіді «Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку» [1], «Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки» тощо. Проаналізуємо їх контексті визначеної проблематики.

Передусім зазначимо, що глобалізація та інтернаціоналізація вищої освіти виявила вади вітчизняної вищої школи, серед яких проблеми якісної професійної підготовки фахівців, їх добору та належної оплати праці, забезпечення інших соціальних гарантій та умов роботи. Погоджуємося з ученими, які вважають, що вища школа «до останніх років розвивалася суто екстенсивно і ліберально» [6, с. 77]. Так, кількість ВНЗ III і IV рівнів акредитації з 1990 по 2014 р. збільшилася більш ніж удвічі. Зокрема, у 1990 р. чисельність ВНЗ в Україні складала 149, а у 2013-2014 н.р. тільки лише університетів в країні налічувалося 199. За даними МОН України у 2013 р. мережа ВНЗ I-IV рівнів акредитації налічувала 823 заклади, з них державної форми власності було 425 закладів, комунальної форми власності – 221, приватної форми власності – 177 [6; 11; 12]. Станом на 17.07.2014 р. за інформацією Єдиної державної електронної бази з питань освіти в Україні зареєстровано 790 закладів вищої освіти державної форми власності [9].

На початок 2013/2014 н.р. у ВНЗ I-II рівнів акредитації працювало 36,254 тис. викладачів (з них – 30,766 тис. штатних). Педагогічних працівників налічувалося 36,126 тис. (у т.ч.: 986 кандидатів наук, 43 докторів наук), науково-педагогічних працівників – 128 осіб (у т.ч.: 89 кандидатів наук, 14 докторів наук). У ВНЗ III-IV рівнів акредитації вказаного навчального року працювало 158,521 тис.

викладачів (з них –138,330 тис. штатних). Кількість педагогічних працівників складала 23,274 тис. (у т.ч. 772 кандидатів наук, 29 докторів наук) та науково-педагогічних працівників –135,247 тис. (у т.ч.: 69,582 тис. кандидатів наук, 14,269 тис. докторів наук). Примітно те, що на відміну від ВНЗ I-II рівнів акредитації, у ВНЗ III-IV рівнів акредитації чисельність професорсько-викладацького складу збільшилася більш ніж у 1,6 рази (порівняємо: на початок 2000/2001 н.р. в них працювало 80,0 тис. штатних викладачів та 16,6 тис. сумісників) [6; 11; 12]. У 2013 р. у вищих та інших навчальних закладах працювало 73,8% спеціалістів вищої кваліфікації. У наукових та науково-технічних організаціях і установах, академіях, їхніх філіях, відділеннях та наукових центрах – 16,7 %. У ВНЗ в 2013 р. працювало 11,638 тис. докторів наук (70,7 % докторів наук, зайнятих в економіці України) та 65,882 тис. кандидатів наук (73,1 % кандидатів наук, зайнятих в економіці України) [9].

Реформаційний характер сучасної підготовки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників для системи вищої освіти є відзеркаленням викликів, які пов’язані з важливістю реалізації завдань нинішнього етапу її розвитку – встановлення нових правових, організаційних, фінансових засад функціонування, посилення співпраці державних органів і бізнесу з ВНЗ на принципах автономії ВНЗ, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного фахівця для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості у процесі навчання й професійній діяльності [19, с. 26]. З огляду на це, звернемося до ст. 1 Розділу II Закону України «Про вищу освіту», де визначено ступені вищої освіти (пп. 5, 6, 7) [3], маючи які особи можуть провадити освітній процес у ВНЗ. Так, магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується ВНЗ у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми [3, розд. II, ст. 1, п. 5]. Вкажемо, що другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій [7] (НРК) і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних

знань, умінь та навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності [3, розд. II, ст. 1, п. 1].

Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або освітньо-науковою програмою, обсяг якої відповідно становить 90 – 120 і 120 кредитів ЄКТС. При цьому освітньо-наукова програма підготовки магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків [3, розд. II, ст. 1, п. 5].

Аналіз проблем, які постали перед вітчизняною системою підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, свідчить про актуальність висвітлення специфіки докторської освіти в Україні в контексті сучасних законодавчих та нормативно-правових ініціатив, вимог до якості та ефективності докторської підготовки, зокрема осіб зі ступенем PhD і докторів наук. Передусім зазначимо, що відповідно до чинного законодавства [3, розд. II, ст. 1, п. 6] доктор філософії визначається як освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає восьмому кваліфікаційному рівню НРК [7] і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь і навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення [3, розд. II, ст. 1, п. 1].

Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою ВНЗ або наукової установи в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми (обсяг 30-60 кредитів ЄКТС) та прилюдного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі (ад'юнктурі) становить чотири роки [3, розд. II, ст. 1, п. 6]. Доктор наук є другим науковим

ступенем, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях. Ступінь доктора наук присуджується спеціалізованою вченою радою ВНЗ або наукової установи за результатами прилюдного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних та міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти [3, розд. II, ст. 1, п. 7].

З огляду на те, що на сучасному етапі розвитку вищої освіти актуалізується запровадження нових підходів у підготовці наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, стисло проаналізуємо зарубіжний та вітчизняний досвід у розв'язанні означеної проблеми. Зазначимо, що суттєвий науковий внесок у дослідження теоретичних і прикладних аспектів здійснення докторської освіти внесли українські вчені (В. Луговий, Ж. Таланова та інші), російські науковці (Б. Байденко, А Міронос, І. Максимцев, О.Чіркова та інші), зарубіжні автори (Є. Beauchamp, M. Jazvac-Martek, L. McAlpine, A. Bitusikova, J. Eggermont, J. Chambaz, R. Ehrenberg, J. Groen та інші).

Важливо зазначити, що питання підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, які необхідно розв'язати у процесі створення ЄПВО і ЄДП, знайшли відбиття у текстах важливих для вітчизняної вищої освіти документах, зокрема, у Лондонському комюніке міністрів вищої освіти (травень, 2007 р.); на Болонському семінарі в Гельсінкі (2008 р.) «Ступінь третього циклу: компетентності і кар'єра дослідників»; проектах «Докторські програми» Європейської асоціації університетів (European University Association. EUA) 2004-2005 рр.; на щорічних зборах Європейської асоціації університетів з докторської освіти та інших документах.

Важливою віхою у досягненні узгодженої позиції європейських науковців і практиків щодо підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в контексті створення ЄПВО (European Higher Education Area, EHEA) став II Глобальний стратегічний форум з докторської освіти (Ірландія, березень 2013 р.) [16].

Оскільки на сучасному етапі розвитку ЄПВО кількість здобувачів докторського ступеня для задоволення потреб сектору освіти невпинно зростає, виникла потреба врегулювання діяльності науково-дослідницьких установ в деяких країнах, які створюють мережі альянсів, спільних програм і філій. Так як ця діяльність призводить до все більшого відокремлення новостворених структур від національних систем, виникненню глобальної конкуренції за таланти та ресурси, учасники форуму обґрунтували принципи діяльності глобального наукового співтовариства, що є надзвичайно важливим у визначенні перспектив розвитку ЄДП (Européen Research Area, ERA), підвищення якості докторської освіти.

Не можемо оминути увагою рішення учасників VI Загальних зборів Європейської асоціації університетів з докторської освіти (EUA-CDE), що відбулися у м. Варшаві 18-19 червня 2013 р. На нашу думку, важливим підсумком цього зібрання було обговорення можливостей щодо запровадження докторських шкіл та нові вимоги до управління ними. Окреслюючи завдання у підготовці наукових і науково-педагогічних кадрів для системи вищої освіти у контексті входження до ЄПВО та ЄДП, виокремимо ключові, якими, на нашу думку є: 1) здійснення регулятивної функції державної освітньої політики з визначеного питання; 2) забезпечення якості підготовки докторів філософії і докторів наук вітчизняних у ВНЗ та наукових установах.

Згідно з європейськими кваліфікаційними метарамками – Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.) та Європейською рамкою кваліфікацій для навчання впродовж життя (ЄРК НВЖ, 2008 р.) – з найвищими кваліфікаційним рівнями (5-8 за ЄРК НВЖ) зіставними є рівні освіти (6,7,8) за Міжнародною стандартною класифікацією освіти (2011 р.) та

1-3-м (включно з коротким) цикли вищої освіти за Болонським процесом. Тому, рамки кваліфікацій мають величезне значення для досягнення цілей створення Європейської зони вищої освіти, оскільки, по-перше, за ними закріплюється система навчальних ступенів, які легко визначити та порівняти; по-друге, вони створюють умови для порівняння національних кваліфікаційних рамок між собою. Це своєю чергою сприяє: 1) міжнародній прозорості, яка забезпечується чітким визначенням академічних рівнів; 2) міжнародному визнанню академічних рівнів; 3) міжнародній мобільності студентів і наукових працівників, їх конкурентоспроможності; 4) створенню дієвих механізмів гарантування якості вищої освіти. Але означені цілі досягаються лише за умови сумісності національних рамок кваліфікацій з європейськими кваліфікаційними метарамками [17].

В Україні важливим для законодавчо-нормативного врегулювання реформування підготовки фахівців найвищої кваліфікації є ухвалення Закону України «Про вищу освіту» в новій редакції [3], який набрав чинності з 6 вересня 2014 року. Як зазначалося вище, відповідно до цього закону підготовку доктора філософії визначено третім рівнем вищої освіти. Це важливо для імплементації рішень Берлінської конференції міністрів вищої освіти Європи (2003 р.), відповідно до яких затверджено Програму дій і докторську освіту було проголошено третім циклом навчання для встановлення близьких зв'язків між ЄДП та ЄПВО [18].

Другу ключову групу проблем підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів становить забезпечення якості підготовки докторів філософії і докторів наук у вітчизняних ВНЗ та наукових установах. Слід зазначити, що у визначеннях «доктор філософії» та «доктор наук», представлених у новій редакції Закону України «Про вищу освіту» є очевидна зорієнтованість на європейські характеристики якості докторської підготовки. Так, у десяти базових Зальцбурзьких принципах [13] та Комюніке міністрів ЄПВО, підписаного в Бухаресті 26-27 квітня 2012 р. [15], зазначено, що основним визначальником підготовки докторів наук є розвиток знань через

оригінальні дослідження, успішне виконання яких може бути за умови якісної докторської освіти.

Теоретично значущим для нашого дослідження стали узагальнення, здійснені І. Регейло [10] щодо зарубіжного та вітчизняного досвіду підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Аналізуючи інформаційні джерела, вчена наголошує на важливості імплементації рекомендацій учасників проекту QAHECA «Процеси забезпечення якості та змін у вищій освіті» [14] для досягнення якості вищої освіти, зокрема докторської (ступеня PhD). Так, на думку експертів [10; 14], ефективність забезпечення високого рівня підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації можливе, якщо:

1) забезпечення якості має бути контекстно-залежним і, отже, індивідуалізованим;

2) процес забезпечення якості – як зовнішній так і внутрішній – буде спрямований на підвищення здатності закладу освіти до змін для кращого досягнення стратегічних цілей;

3) забезпечення якості буде інклюзивним з дотриманням ключового чиннику успіху – залучення до цього процесу всього інституційного співтовариства, а не тільки агенції із забезпечення якості вищої освіти (підхід стосується, наприклад, стратегічного планування, розвитку освіти і *підвищення кваліфікацій персоналу в рамках забезпечення якості його підготовки*) (курсив мій – В.Б);

4) спільна діяльність ВНЗ і агенцій буде спрямованою на розкриття творчого потенціалу ключових суб'єктів у процесі забезпечення якості за умов дієвого залучення студентів до процесу забезпечення якості вищої освіти;

5) буде дотримуватися необхідна умова ефективного забезпечення якості вищої освіти, поглиблення її креативності – співпраця між ВНЗ та агентствами;

6) системи забезпечення якості повинні дати право ВНЗ на ризик і помилки, тобто розвивати в колективах здатність ідентифікувати промахи і знімати страхи ризиків;

7) обмін досвідом щодо забезпечення якості передбачатиме створення

платформ для горизонтального і вертикального діалогу на різних рівнях: у закладі освіти – між відділами, в межах однієї країни – між ВНЗ, на європейському рівні – між двома/декількома ВНЗ тощо (імплементація досвіду має базуватися не на його механічному копіюванні, на основі вибору оптимальної опції з урахуванням різних чинників: соціальних, економічних, історичних, культурних, ментальних тощо).

Не можемо оминути увагою пропозиції Робочої групи під керівництвом МОН України, викладені у Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (проект) [12, с. 24-26]. На думку авторів проекту, реформаційні кроки у сфері професійного розвитку персоналу вищої школи мають бути спрямовані на досягнення якісно нового стану академічного персоналу української вищої школи, який визначається такими характеристиками:

1. Безумовною участю у наукових дослідженнях, які знаходяться в актуальному полі сучасної фундаментальної та прикладної тематики.
2. Навчання здобувачів вищої освіти сучасним науковим знанням з використанням новітніх навчально-інформаційних технологій.
3. Здатність до співпраці зі здобувачами вищої освіти у побудові їх освітньої траєкторії в рамках моделі студентоцентрованого навчання.
4. Спроможність до роботи в умовах інституціональної відкритості закладів вищої освіти, знання іноземних мов та орієнтації на академічну мобільність.
5. Сповідування академічного етосу, побудованого навколо цінностей чесності, взаємопідтримки, поваги до прав та свобод, відповідальності, активного опору корупційним виявам та плагіату [12, с. 24].

На основі викладеного, можна дійти висновку, що головною метою застосування результатів моніторингу якості вищої освіти є визначення відповідності рівня надання освітніх послуг (а значить і забезпечення якості підготовки викладацького корпусу) потребам суспільства на сучасному етапі його розвитку. Погоджуємося з ученими, які вважають, що потреби суспільства повинні мають бути відображеними в стандартах освіти різних

рівнів, наприклад, в освітньо-кваліфікаційних характеристиках галузевих стандартів вищої освіти, які, в свою чергу, повинні узгоджуватися з ієрархією міжнародних та національних рамок кваліфікацій для відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів, а їх конкретне наповнення досягається лише у результаті тісної взаємодії з ринком праці [4, с. 23].

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що на основі моніторингових досліджень, а саме інформації про стан вищої освіти, об'єктивних даних щодо динаміки й основних тенденцій її розвитку, аналізу можливостей вітчизняної системи підготовки наукових, науково-педагогічних, педагогічних кадрів для системи вищої освіти можна виокремити групу чинників, що визначають умови ефективності реалізації державної кадрової політики в означені сфері: 1) урахування демографічної ситуації; 2) створення дієвої системи багатоканального фінансування вищої освіти; 3) здійснення інвестиційної політики уряду в сфері вищої освіти; 4) удосконалення державної політики зайнятості; 5) розвиток цінової політики в освітній галузі; 6) урегулювання політико-правових чинників у підготовці кадрів для системи вищої освіти; 7) урахування національних особливостей системи вищої освіти в умовах розвитку суспільства знань, інтеграції в ЄПВО і ЄДП.

Стратегічним завданням національної освіти в умовах розвитку суспільства знань, інтеграції в ЄПВО і ЄДП є створення інноваційної сфери, що сприяла б інноваційній діяльності закладів вищої освіти, розробці й упровадженню нових технологій професійної підготовки фахівців для цієї сфери, розвитку академічної й професійної мобільності (внутрішньої й міжнародної) як необхідної умови створення конкурентного середовища як в освіті, так і в суспільстві. Вивченню цих проблем будуть присвячені перспективні наукові розвідки автора.

Література:

1. *Державна кадрова політика* в Україні: стан, проблеми і перспективи розвитку [наукова доповідь]. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.academy.dov.ua/ogoloshennja/koment-intekprezident/d1.pdf

2. *Енциклопедія освіти* / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

3. *Закон України* «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР.). – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004 (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 76-VIII від 28.12.2014).

4. *Ковальчук Ю.О.* Теоретико-методологічні засади проведення моніторингових досліджень у галузі освіти на основі на основі вимірювання в інтервальних шкалах/ Ю.О.Ковальчук, Т.В.Лісова // Вища освіта України. – 2013. – № 3 (додаток 2). – Тематичний випуск « Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – С. 22–27.

5. *Луговий В.І.* Якість вищої освіти в Україні: проблеми забезпечення і визнання / В.І. Луговий, Ж.В. Таланова // Вища освіта України. – 2013. – № 3 (додаток 2). – Тематичний випуск « Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – С. 6–10.

6. *Національна доповідь* про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України [авт. : В.П. Андрущенко, І.Д. Бех, М.І. Бурда та ін.; ред. кол. В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), В.М. Мадзігон (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. – К.: Пед. думка, 2011. – 304 с.

7. *Національна рамка кваліфікацій*. Постанова КМ України від 23 листопада 2011 р. № 1341. Інформаційний ресурс. – Режим доступу: http zakon3.rada.gov.ua

8. *Національна стратегія* розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua.

9. *Наукова* та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 314 с.

10. *Регейло І.Ю.* Проблеми підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації: зарубіжний та вітчизняний досвід/ І.Ю. Регейло // Вища освіта України. – 2013. – № 3 (додаток 2). – Тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – С. 44 – 53.

11. *Стратегія державної* кадрової політики на 2012-2020 роки / Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua.

12. *Стратегія реформування* вищої освіти в Україні до 2020 року (проект). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua.

13. *Bologna seminar* doctoral programmes for the european <rowledge society Salzburg, 3-5 February 2005/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eua.be/Libraries/ CDE_ website/SalzburgjOonciusions.sfib.ashx

14. *Improving quality,* enhancing creativity: Change processes in European higher education institutions final report of the quality assurance for the higher education change agenda (QAHECA) PROJECT. – Euapublications, 2009. – 47 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eua. be/eua-work-and-policy-area/quality-assurance/qaheca. aspx.

15. *Making the Most* of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area Bucharest Communique. Final version. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bologna-bucharest2012.ehea.info/background-documents.html

16. *Second Global Strategic Forum* on Doctoral Education. Ireland, 20-22 March, 2013. – EUA-CDE. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eua.be/cde/rneetings-and-events/2nd-eua-cde-global-strategic-forum-on-doc-ed. aspx.

17. *Bobrytska V.I.* National Qualifications Framework of Ukraine as a Mode of Higher Education Compatibility Promotion Within Bologna Process / V.I. Bobrytska, T.P.Golub /Zbiór raportów naukowych. «Nauka I Utworzenie XXI Stulecia : Teoria, Praktyka, Innowacje». (29.11.2013 - 30.11.2013). – Opole: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2013. – P.58–62.

18. *Berlin Communique* (2003). Realising the European Higher Education Area [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http J/www. bologna-bergen2005.no/Cocs/00-main_doc/ 030919Berlin_Communique.pdf

19. *Bobrytska V.I.* Modern state policy of Ukraine in the area of higher education: peculiarities of normative and legal regulation //Materials of X International Scientific-Practical Conference «Modern European Science». – Publishing House «Education and Science» s.r.o. – 30.06-07.07.2014. – P. 24–27.

Бобрицкая В.И., Мониторинг качества образования как фактор формирования эффективной государственной кадровой политики Украины в подготовке преподавательского персонала для системы высшего образования.

В статье обоснованы возможности использования мониторинговых исследований как фактора формирования эффективной государственной кадровой политики Украины в подготовке педагогических, научно-педагогических, научных работников для системы высшего образования; на основе информации о качестве высшего образования, объективных данных о динамике и состоянии подготовки специалистов с высшим образованием дана характеристика тенденций формирования государственной кадровой политики Украины, определены условия эффективной ее реализации с учетом актуальных общественных запросов.

Ключевые слова: *мониторинг в образовании; мониторинг качества образования; обеспечение качества высшего образования; государственная кадровая политика; педагогические, научно-педагогические, научные работники в системе высшего образования, система высшего образования.*

***Bobrytska V.I.*, Quality of education monitoring as a factor in an effective public personnel policy to prepare staff for higher education in Ukraine**

The article concerns the possibilities of monitoring studies as a factor in the formation of effective personnel policies in Ukraine in scientific and teaching staff training; on the basis of information on the quality of higher education, objective

data on the dynamics and state of training in higher education the trends in formation personnel policy of Ukraine are characterized, effective conditions for its implementation taking into account relevant social challenges are reasoned.

Key words: *monitoring in education, quality of education monitoring, quality assurance, public personnel policy, researchers, scholars, educators, teachers, higher education.*